

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ НАДІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Проблема забезпечення якісної підготовки майбутніх викладачів фізичної культури є однією із важливих у сучасній освіті. Успішне вирішення освітніх завдань, які полягають у збереженні здоров'я молоді, організації їх рухової активності, забезпеченні високого рівня розвитку рухових вмінь та навичок, підвищенні адаптаційних та функціональних резервів організму тощо, в великій мірі обумовлені рівнем підготовки педагога, якістю формування професійних компетентностей, індивідуальними якостями особистості педагога тощо. Сучасний стан життя людини, що характеризується зниженням рухової активності молоді, погіршенням рівня здоров'я, викликаним внаслідок масової інформатизації суспільства, всебічного впровадження в різні сфери життєдіяльності людини автоматів та механізмів тощо, лише підвищує роль та значення професії вчителя фізичної культури. Водночас вирішення проблеми професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури повинно базуватись на існуючих реаліях, враховувати сучасні тенденції вищої школи, включати в себе новітні підходи і напрямки підвищення якості професійного навчання. Серед перспективних напрямів покращення якості професійної підготовки розглядаємо формування професійної надійності майбутніх учителів фізичної культури у процесі навчання в закладах вищої освіти.

Незважаючи на широке застосування терміну надійності в різних сферах життєдіяльності людини в освітянській сфері надійність залишається маловивченою і недостатньо дослідженою проблемою. Поодинокі наукові роботи не дають повноцінного уявлення про процеси формування професійної надійності майбутніх педагогів. Ще більший дефіцит наукової уваги констатуємо по відношенню до професії вчителя фізичної культури.

Серед відомих праць відмічаємо дослідження О. Осадчук, в яких автор розглядає професійну надійності педагога як інтегративну властивість, що об'єднує в собі особистісні, суб'єктні та індивідуальні властивості [1].

Саме єднання цих якостей з одночасним використанням механізмів саморегуляції, допомагають педагогу якісно реалізовувати педагогічні функції у змінних умовах освітнього середовища. Д. Романов пропонує

розглядати професійну надійність педагога через стійкість і резистентність до емоційного вигорання та інших негативних чинників, які впливають на професійну діяльність [2].

Існують інші погляди на професійну надійність педагога [3]. Так, на думку авторів надійний той вчитель, який рідко запізнюється або відсутній у школі. Окрім того, надійність разом із відповідальністю розглядаються, як складові професіоналізму вчителя. До характерних ознак надійності відносять послідовне виконання професійних обов'язків та завдань; пунктуальну і відповідальну роботу із документами тощо. Водночас, відмічаємо те, що переважна більшість закордонних вчених при дослідженні надійності педагога акцентує увагу в більшій мірі на його оцінювальній діяльності. Відповідно надійність вчителя характеризується тим, як точно і правильно була виставлена оцінка вчителем.

Узагальнюючи відомості, щодо професійної надійності у педагогіці нами з'ясовано роль та значення професійної надійності у педагогічній діяльності. З професійної надійністю пов'язують: здатність вирішувати освітянські проблеми, прийняття правильних управлінських рішень, збереження якості реалізації педагогічних функцій, стійкість та резистентність емоційного вигорання, здатність діяти під впливом перешкод, здатність здійснювати вибір форм і методів навчання відповідно цілям і завданням уроку, міцність засвоєння учнями навчального матеріалу, впевненість у думках і професійних діях тощо.

Разом із тим, проведення одного теоретичного аналізу наукових джерел, присвячених проблемі надійності у педагогіці, недостатньо для визначення професійної надійності майбутнього учителя фізичної культури. Оскільки визначальну роль у формулюванні головного терміну відіграє професійна діяльність.

Специфіка професійної діяльності викладачів фізичної культури в контексті формування професійної надійності зумовлена впливом низки об'єктивних і суб'єктивних чинників. До об'єктивних чинників належать змінні зовнішні умови праці, залежність від погодних умов, складність і напруженість у роботі, підвищений шум, невірноваженість поведінки та підвищена емоційна збудливість учнів, дотримання норм охорони праці, профілактика травматизму. Серед суб'єктивних чинників професійної діяльності вчителів фізичної культури виокремлено фахові знання, професійні дії, сформовані психічні якості, мотиваційну сферу, розвинуту силу волі й самовіддачу, належний рівень фізичної підготовленості, високу відповідальність за здоров'я учнів.

Саме інтеграція знань теорії надійності і врахування специфіки професійної діяльності дозволили нам сформулювати головне визначення професійної надійності майбутніх учителів фізичної культури. Під ним розуміємо інтегративну професійно-особистісну якість, що забезпечує здатність ефективно, з оптимальними ресурсними витратами виконувати

професійні дії, спрямовані на розв'язання комплексних освітніх, оздоровчих і виховних завдань у заданих умовах професійної діяльності впродовж певного часу.

Зважаючи на подане представлення професійної надійності її формування в умовах вищої школи потребує здійснення низки цілеспрямованих заходів у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Серед найбільш важливих заходів відмічаємо оновлення змісту професійної підготовки на основі інтегративного підходу. Оновлення змісту професійної підготовки майбутніх педагогів фізичної культури пов'язано із виділенням сукупності професійних знань, необхідних для підвищення ефективності виконання професійних дій майбутніми учителями фізичної культури.

Зважаючи на важливість вміння майбутніх учителів фізичної культури використовувати фізичні вправи у своїй професійній діяльності серед пріоритетних заходів у професійній підготовці вказаних фахівців є формування у них великого арсеналу рухових умінь і навичок.

Серед інших важливих заходів відмічаємо необхідність формування у майбутнього учителя фізичної культури відповідної мотиваційної сфери, виховання важливих особистісних якостей, зокрема: дисциплінованості, відповідальності, наполегливості, прагнення до самовдосконалення, толерантності до невизначеності тощо.

Зважаючи на те, що виконання професійних дій майбутнім учителем фізичної культури, можливе лише під час педагогічної практики особливу увагу необхідно приділяти якості її проходження. Серед головних завдань, які пов'язані із підвищенням рівня професійної надійності під час педагогічної, нами визначено формування низки професійних умінь: комунікативні вміння, вміння диференційовано використовувати різні засоби фізичного виховання; вміння раціонально використовувати навчальний час при проведенні пари; вміння розробляти структуру навчальної пари та дотримуватись її; вміння прогнозувати можливі небезпеки.

Отже, успішне формування професійної надійності майбутніх викладачів фізичної культури можливе при умові цілеспрямованого здійснення відповідних впливів і заходів під час професійної підготовки.

Література

1. *Основи здоров'я і фізична культура (теоретичні відомості)* / Н. Андрощук, М. Андрощук. Т.: Підруч. і посіб., 2006.
2. *Кашуба В., Андрєєва О. Про використання інформаційних технологій у фізичній рекреації / Теорія і методика фізичного виховання і спорту // Науково-теоретичний журнал. Х., 2008. № 1. С. 114–118.*
3. *Shon C. K. (2006). Teacher professionalism. The Korean Journal of Visual Impairment, 22 (1), 43–59.*